

О. Медалієва, Н. Силка

2006 році Черкаський національний університет (ЧНУ) ім. Б. Хмельницького відзначив своє 85-річчя. Спочатку – Черкаський інститут народної освіти, з 1933 р. – Черкаський педагогічний інститут, з 1995 року – Черкаський державний, а з 2003 р. – національний університет, нині – один із відомих вищих навчальних закладів України. Протягом всіх цих років його невід’ємною частиною і важливою складовою забезпечення навчально-методичної та наукової роботи вчених, викладачів, аспірантів та студентів у галузі природничих, гуманітарних, прикладних, технічних та ін. наук була наукова бібліотека (НБ).

Формування її фондів розпочалося 1921 року, коли виникла необхідність забезпечити діяльність Вищих педагогічних курсів у Черкасах (комплектування підручниками, науковою та методичною літературою з історії, педагогіки, природничих та філологічних наук). Окрім того, до складу фонду ввійшла література XVIII–XIX ст. із приватної колекції графа Бобринського різними мовами, у тому числі французькою, німецькою, латиною. Це було початком зародження нинішньої наукової бібліотеки ЧНУ.

У роки фашистської окупації завдяки самовідданості працівниці бібліотеки М. Скоркіної фонд бібліотеки вдалося частково зберегти від знищення. Загалом він зменшився з 200 тис. до 74 350 примірників. Ці книги стали тією основою, на якій відновила свою діяльність бібліотека у 1944 р.

Власне у період післявоєнної відбудови і розпочинається активна робота книгозбірні. Так, до 1955 р. було здійснено упорядкування та облік книжкового фонду, створено систематичний та алфавітний каталоги, започатковано картотеку статей і періодичних видань, що сприяло покращанню обслуговування читачів. У цей час у бібліотеці діяли два відділи – обслуговування, обробки та комплектування фондів У 1963 р. було створено новий відділ – довідково-бібліографічний. Ефективну роботу бібліотеки забезпечували її віддані працівники: Д. Бужина, О. Кудрявська, З. Пивоварова, М. Скоркіна, І. Цверьова, Л. Чепур та ін.

У період 60–80-х років значна увага приділялася формуванню фонду книгозбірні, покращанню організації довідкового апарату, модернізації матеріально-технічної бази, розширенню структури закладу.

На рубежі XX та XXI ст. відбулися якісні зміни у складі книжкового фонду. Замість застарілої за змістом літератури, яку було вилучено, з’явилася значна кількість книг з української історії та народознавства, оновився фонд художньої літератури – було придбано твори письменників, творчість яких у радянську добу або була забронена, або замовчувалася. З появою нових спеціальностей активізувалася діяльність з організації фондів відповідної навчальної, методичної та наукової літератури, яка має забезпечити нові освітньо-кваліфікаційні програми.

Бібліотека співпрацює і з українськими, і з закордонними науковими та просвітницькими установами. Надаються послуги по міжбібліотечному абонементу, завдяки якому науково-викладацький склад університету має змогу отримувати як оригінальні документи, так і їхні фото- чи електронні копії. Від міжнародних фондів „Відродження” та „Сейбр-Світло” бібліотека отримала комплек-

ти англомовної літератури, необхідної для студентів факультету романо-германської філології. Фонд Сороса в рамках мегапроєкту „Пушкінська бібліотека” сприяв поповненню фондів бібліотеки 500 примірниками цінної довідкової та наукової літератури.

Сьогодні у складі бібліотеки функціонують, окрім вищезазначених відділів, відділ інформаційних технологій та автоматизованих бібліотечних процесів, відділ книгозберігання.

Важливим складником роботи НБ є підготовка друкованих видань, зокрема щоквартального реферованого інформаційного бюлетеня „Нове в педагогіці вищої школи”, що дозволяє викладачам університету бути обізнаними з новими надходженнями в галузі педагогіки. На допомогу науковцям у 1986 р. було укладено „Каталог рідких книг 18-19 століть: библиографический указатель за 1778-1917 гг.”, котрий включає видання, що зберігаються у бібліотеці.

Поліпшенню умов для самостійної роботи студентів та викладачів сприяло відкриття у 2003 році, після капітального ремонту, окремої будівлі бібліотеки, де розмістився комплекс зручних читальних залів. Щороку на чотирьох абонементних та у п’яти читальних залах читачам видається близько 1 млн. книг, періодичних видань, авторефератів дисертацій.

До послуг користувачів, крім книжкових фондів і традиційних форм бібліотечно-інформаційного та довідково-бібліографічного обслуговування, – електронні ресурси. Починаючи з 2002 року, в НБ активно впроваджуються комп’ютерні технології, за допомогою бібліотечної програми „ІРБІС”, на основі книжкового фонду та журнальних статей розробляються власні бази даних. Діє локальна комп’ютерна мережа, що дозволяє здійснювати електронний пошук необхідної літератури не лише у приміщенні бібліотеки, але й у спеціально обладнаних комп’ютерних класах, які знаходяться в навчальних корпусах університету. У найближчій перспективі – створення фонду електронних документів, планується використовувати ресурси Інтернету тощо.

Бібліотека як органічна та невід’ємна складова ЧНУ пройшла разом з університетом великий і складний шлях, зробила важливий внесок у його розбудову. Перш за все, це стосується забезпечення нормального перебігу навчального процесу, сприяння підвищенню ефективності викладацької роботи, піднесенню наукового рівня праці студентів, аспірантів, пошукувачів. За цей час зібрано унікальний за повнотою й видовою структурою багатогалузевий книжковий фонд вітчизняних та зарубіжних творів друку, що становить понад 560 тис. книг, періодичних видань та інших видів друкованої продукції.

Після відкриття на базі університету спеціалізованої вченої ради із захисту кандидатських дисертацій зі спеціальності 07.00.01 – історія України, бібліотечні фонди періодично поповнюються примірниками текстів дисертацій.

Щороку в НБ проводяться різноманітні культурно-просвітницькі заходи, зокрема з популяризації її фондів. Більшість із них приурочено до важливих світових та українських подій у різних галузях науки, ювілейних дат.

Останнім часом набула поширення робота з талановитою молоддю університету, що дає змогу реалізувати її

творчий потенціал. Для студентів перших курсів усіх спеціальностей працівниками НБ проводяться лекційні та практичні заняття з курсу „Основи бібліографії“, надаються послуги науковцям із систематизації документів (статті та книги) за ББК та УДК.

Усі роки існування бібліотеки її очолювали справжні фахівці своєї справи, які душею вболівали за розвиток книгозбірні. Це – Наум Мойсейович Білостоцький (1934-1940, 1945-1948), Євген Олексійович Романов (1948-1985), нинішній директор – Наталія Юхимівна Силка (з 1985 р.).

Плідну роботу колективу НБ 1973 р. було відзначено грамотою Міністерства освіти Української РСР та Україн-

ського республіканського комітету профспілки працівників освіти, вищої школи і наукових установ „за успіхи, досягнуті в роботі по пропаганді книги та поліпшенню бібліотечно-бібліографічного обслуговування читачів“.

Сьогодні наукова бібліотека Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького – це сучасний бібліотечний заклад, що рівняється на кращі українські бібліотеки відповідної категорії. В ній працюють кваліфіковані та освічені працівники. Штат книгозбірні складається з 53 чоловік, серед яких є як ветерани бібліотечної справи, досвідчені фахівці, так і молодь, яка переймає і розвиває кращі традиції своєї бібліотеки.

АВТОРИТЕТНИЙ КОНТРОЛЬ

АЦІОНАЛЬНА парламентська бібліотека України продовжує публікацію інформаційного банку даних щодо уніфікації заголовків бібліографічних записів [початок див. у № 3 (21) за 2003 р., № 2 (24) за 2004 р., № 2 (28), № 4 (30) за 2005 р.].

Для зручності користувачів інформація подається двома блоками: особисті імена; назви установ та організацій, у кожному з яких застосовуються свої умовні позначення.

І блок: Особисті імена

Умовні позначення:

П: Псевдонім(и)

ІФП: Інша форма прізвища

СІ: Святе ім'я

СП: Справжнє прізвище

КВ: Короткі відомості про автора

ДД: Джерело даних

П: Абд-ру-шин

СП: *Бернхардт, Оскар Эрнст*

КВ: Справжнє ім'я Абд-ру-шина – *Оскар Эрнст Бернхардт* (1875-1941 рр.). Народився у Саксонії. Письменницьку діяльність розпочав дуже рано. У зв'язку з цим часто бував за кордоном – у Німеччині. 1924 року почав писати свої перші доповіді „Послания Граля“. 1928 р. переїхав до Тіролю, де написав свій твір „В свете истины. Послание Граля“. В 1938 році був висланий нацистами з Австрії. Помер 1941 року в Кінсдорфі.

ДД: Абд-ру-шин. В свете истины. Послание Граля. – Штутгарт, 1990. – Т. 1. – 246 с.

П: *Александра*

СП: *Ворона, Александра Валерьевна*

КВ: Юна письменниця *Ворона Александра Валерьевна* (1990) родом із м. Славутич видає свої твори під псевдонімом *Александра*.

ДД: *Александра*. Повороты судьбы, или Дневник американки. – К., 2004. – 111 с.

СІ: *Алипия Голосеевская*

СП: *Авдеева, Агафия Тихоновна*

КВ: *Авдеева Агафия Тихоновна*, монахиня, уродженка м. Пензи. З 1961 року мешкала на вул. Голосіївській м. Києва під святим ім'ям *Алипия Голосеевская*.

ДД: *Стяжавшая любовь: Посвящается блаженной памяти монахини Алипии Голосеевской (Авдеевой)*. – К., 2004. – 80 с.

ІФП: **Аловсат Гараджа оглы**

СП: *Алиев, Аловсат Гараджа оглы*

КВ: *Аловсат Гараджа оглы Алиев* (1956), кандидат економічних наук, фахівець з проблем інформатизації соціально-економічних систем, завідувач відділом Інституту інформаційних технологій НАН Азербайджану.

ДД: *Алиев, Аловсат Гараджа*. Проблемы информатизации общества и экономики. – Баку, 2003. – 459 с.

П: **АН-100**

СП: *Стороженко, Анатолий Александрович*

КВ: *Стороженко Анатолий Александрович*, поет-гуморист, сатирик, байкар видав свою першу книгу „Усміхнись!“ під псевдонімом АН-100.

ДД: АН-100. Усміхнись! – Кам'янець-Подільський, 2005. – 421 с.

СІ: *Антоний Сурожский*

СП: *Блум, Андрей Борисович*

КВ: Митрополит *Антоний Сурожский* (світське ім'я – *Андрей Борисович Блум*) народився 1914 року в Лозанні, в сім'ї російського дипломата. В 1939 р. закінчив медичний і біологічний факультети Сорбони. В 1943 р. таємно пост-

КОЛОНКА КАТАЛОГІЗАТОРА

М. Лупінос